
Introduktion

De fyra artiklarna i vinternumret av *Arbetsmarknad & Arbetsliv* behandlar alla aktuella problem på en föränderlig arbetsmarknad. I **Jonas Malmbergs** och **David Johnssons** artikel handlar det om arbetsrättens förändrade roll i en tid av ökad globalisering. Att betala låga löner, att utnyttja barnarbete, att inte åtgärda fysiska arbetsmiljörisiker är billigt för arbetsgivaren och ger därmed konkurrensfördelar på en global arbetsmarknad. Hur skall sådana frågor hanteras ur ett arbetsrättsperspektiv utan att frihandelsprinciper sätts ur spel? Och hur har frågorna hittills behandlats? Med exempel från GATT, WTO, EU och NAFTA beskriver författarna vilka principer och regler som har diskuterats och beslutats med syfte att garantera anständiga arbetsvillkor för världens löntagare, med speciell betoning av utvecklingsländernas befolkning.

Globaliseringens betydelse avspeglas också i **Heléne Thomssons** och **Annie Mohls** artikel om svensk-turkiska kvinnors möte med svenskt arbetsliv. Globalisering och migration hör samman, och med migrationen följer mötet mellan olika kulturer. I de svensk-turkiska kvinnornas möte med svenskt arbetsliv är det framför allt arbetets betydelse för oberoende och trygghet som framhävs; dessa bägge aspekter betonas starkt av kvinnorna i samtalen med de svenska forskarna. En fråga som blir naturlig är i vad mån detta skiljer sig från vad svenska män och kvinnor skulle betona i ett liknande samtal – är kanske oberoendet och tryggheten generellt viktiga värden i lönearbetet? Någon sådan jämförelse görs inte i studien, men man kan spekulativt jämföra betoningen av dessa värden med de resultat som framkommit i ett flertal studier av unga människors värde-

ringar av arbete. Där brukar arbetets innehåll och betydelse för att uttrycka den egna personligheten framhållas. Att betona arbetets betydelse för trygghet och oberoende är troligtvis mycket viktigt när man lever under i övrigt utsatta förhållanden. I Thomssons och Mohls studie illustreras detta av de svensk-turkiska kvinnornas syn på språket som hinder för att delta i arbetslivet. Ingen av de intervjuade ifrågasätter här språkets definitiva betydelse och åtminstone några av de intervjuade anser att det är helt självklart och naturligt att arbetsgivaren – om han kan välja – anställer den som talar svenska utan brytning.

Till denna sista fråga anknäver vinternumrets tredje artikel av **Mats Klingvall**: den handlar dels om hur arbetslösa söker arbete och dels om hur arbetsgivarna söker och anställer arbetskraft. Vilka metoder använder de? Går de via annonser i pressen, via arbetsförmedlingen eller via personliga kontakter? Klingvall avgränsar studien till att gälla hur arbetsgivarna agerat när de anställt tidigare arbetslösa personer. Såväl när det gäller de arbetssökandes som rekryterarnas agerande visar studien på de personliga kontakternas stora betydelse. Det framgår också att det förekommer så kallad passiv rekrytering, dvs att företagen inte annonserar en ledig tjänst eller rent av att tjänster skapats först *efter* det att företaget blivit kontaktat av en kompetent och lämplig person. I det senare fallet kan det personliga agerandet sägas ha hjälpt till att skapa jobbet. På en modern arbetsmarknad, där individuella egenskaper som kreativitet och social kompetens betonas, kan det mycket väl tänkas att det personliga kontakternas betydelse för arbetsförmedling kan komma

att tillta i betydelse. Arbetslöshetens storlek har förmodligen också betydelse för hur viktiga de personliga kontakterna är för möjligheten att få ett arbete, och arbetslösheten på den framtida arbetsmarknaden är således ett viktigt ramvillkor för hur förmedlingen av jobb generellt sett kommer att se ut och fungera.

En högre sysselsättningsnivå i svensk ekonomi förutsätter en expansion av den privata tjänstesektorn och det främsta hindret för en sådan expansion är den höga skatten på arbete. Detta hävdade **Magnus Henrekson** i en debattartikel i sommar-numret (nr 2, 1998) av tidskriften. Sänkt skatt på arbete skulle kunna underlätta framväxten av en specialiserad och därmed

högproduktiv tjänstesektor, minska behovet av en ökad lönespridning, förbättra företagsklimatet även för varuproduktionen samt minska risken för fattigdomsfällor för lågavlönade och därmed också göra det lättare att ha en rimlig generositet i de sociala skyddsnetten, menade Henrekson. Anita Nyberg ifrågasatte i förra numret Henreksons argumentation under rubriken "Sänkt skatt på tjänster? Subventioner av vit sysselsättning eller av ett tudelat samhälle och mäns fritid?". Här återkommer Henrekson med ett detaljerat bemötande av Nybergs kritik.

Ulla Arnell Gustafsson
Fredrik Jansson